

Dinin Siyasallaşması ve Dinsel Bürokrasi

ERKAN YAR

YRD.DOÇ.DR., FIRAT Ü. İLAHIYAT FAKÜLTESİ

Din-devlet ilişkisinin, din ve devletin birbirinden zarar görmeyecek şekilde biçimlendirilmesi zorunludur. Bu zorunluluk, dinin siyasallaşması veya siyasetin dinselendirilmesi gibi, din ve siyaset adına tehlike oluşturan fenomenlerden her iki kurumda koruma iradesinden ortaya çıkar. Bununla, din ve devletin, birbirinden ayrı ve bağımsız iki kurum olarak dikkate alınması gerekliliğine işaret etmek istiyorum.

Dini yapılanma ile ilgili söylemlerde, çağımızın toplumsal yapısının ve gereksinimlerinin dikkate alınması kaçınılmazdır. Günümüz dünyasında ulaşım ve iletişim araçlarının yaygınlaşması, toplumların heterojen bir yapıya bürünmesini de beraberinde getirmiştir. Bu heterojen yapı, iki tür devlet anlayışıyla gelişmektedir; bunlar da, din devleti ve ulus devletidir. Bir devletin sınırları içerisinde yaşayan insanların dinsel tercihlerinin ve akaitlerinin farklılığı, günümüz devlet anlayışının herhangi bir din ve akaidin tarafında yer almayarak, objektif bir niteliği benimsemesini zorunlu kılmıştır. Toplumların bu niteliği, aynı şekilde, üniter devlet anlayışını kaçınılmaz kılar.

Kur'an'ın, Peygamber'e vahyedildiği süreçte, din ve devleti iki ayrı kurum olarak dikkate almak çok zor gözüküyor. Peygamber, vahyi alan ve insanlara tebliğ eden bir elçi olduğu hâlde, devlet idaresinin gerektirdiği icraatları da yerine getirmiştir. Bu yapı, onun vefatından sonra da, bir süre devam etmiştir. Onun vefatından sonra toplumda ortaya çıkan iç karışıklıklar, dinsel görüşlerin farklılaşmasına neden olmuş; bu durumda, siyasi otorite, farklılaşan dinî görüşleri desteklemiş veya reddetmiştir. Geleneksel devlet otoritelerinin herhangi bir dinî görüşü benimsemesi ve çoğu kere de gücünü (askeri, siyasi, ekonomik vs.) ve kaynaklarını bir dinî düşüncenin lehinde kullanması, din adına bir